

***Център за икономически изследвания в
селското стопанство (САРА)***

БЮЛЕТИН №11

Ноември 2021

Важно: Бюлетинът се издава в рамките на проект *“Засилване на аналитичния и публичен капацитет на Центъра за икономически изследвания в селското стопанство”* – САРА, подкрепен от Фондация “Америка за България”.

Всички мнения и твърдения, изразени в това или във всяко друго издание на САРА, са такива на техния автор и/или издател и не отразяват непременно възгледите на Фондация „Америка за България“ или на нейните директори, служители или представители.

Всички становища, констатации, и/или изводи, изразени в тази публикация са на авторите и не отразяват непременно позицията на Института по аграрна икономика .

Зърнени и маслодайни култури

Моментно състояние в развитието на сектора в България

- Започна посевна кампания на зимните култури. САРА очаква прибраните площи с пшеница през следващата 2022 г. да достигнат 1,15 млн.ха, ечемик – 117 хил.ха. и рапица – 133 хил.ха. Тези площи са почти аналогични с миналогодишните и със средните за последните години.
- Впечатление прави намаление на площите с ечемик, които в сравнение до 2017 г. са заемали около 180 хил.ха. от обработваемата земя. Намаление има и при рапицата, която до 2018 г. е покривала около 180 хил.ха. Засега повишените разходи за производство не се очаква да се отразят на свиване на площите, но ще засегнат в известна степен добивите.
- Изчисленията на САРА показват, че с най-високи брутни маржини за реколта 2021 е рапицата, които на хектар са около 1350 лв/ха, приспадайки преките производствени разходи (без рента, труд и др. постоянни разходи). Осезаемото увеличение на цените на слънчогледа повишиха брутните маржини за тазгодишната реколта и той заедно с пшеницата се изчислява да имат около 1200 лв/ха. По-слабата реколта от царевица сваля брутната доходност до 1115 лв/ха, а същата при ечемика се оценява на 885 лв/ха.
- На годишна база изкупните цени в България са най-високи при царевицата – 48% нагоре и слънчогледа – 56%. С най-голям потенциал за нарастване в следващите месеци е цената на пшеницата и най-вече ечемикът, където има място за до 25% увеличение.

Очаквания за развитието на производството и търговията със зърнени и маслодайни

- FOB цените от Украйна за м.ноември не спират да се покачват, като са с 7% нагоре на месечна база и са с повече от 1/3 над миналогодишните. Достигнатите цени са съответно: хлебна пшеница - 344 US\$/т, ечемика - 300 US\$/т, фуражна пшеница - 320 US\$/т. При царевицата FOB цената е 290 US\$/т. При слънчогледовото олио, FOB цените остават почти на нивата от м.октомври и са 1430 US\$/т, а за слънчогледовото семе 700 US\$/т.
- Очаква се цените на пшеницата да продължат да се вдигат, като за качествена хлебна пшеница достигнат 360-370 US\$, а цената на слънчогледовото олио да надхвърли 1500 US\$.
- Русия се опитва да предпази вътрешния си пазар от недостиг и от ново нарастване цените на слънчогледовото олио, като експортното мито е 277 US\$/т за м.декември, което се очаква да доведе до намаление цената на слънчогледовото семе, отбелязало рекордни исторически нива.
- Увеличението на цените на цялата маслодайна група превишават ръста отчитан при зърнените култури с между 2-3 пъти. FOB цените на палмово масло от Индонезия от края на м.ноември остават 1400 US\$, като за момента е достигнат връх, който трудно ще бъде надминаван без появата на нови или задълбочаване на съществуващите фактори.

Цени България, лв./тон (без ДДС)

	08.2021	09.2021	10.2021	11.2021*	12.2021*
Хлебна пшеница	389,21	426,37	463,53	465	470
Фуражна пшеница	377,48	416,59	447,87	450	455
Ечемик	334,45	348,14	365,74	370	370
Царевица	398,99	416,59	465,49	465	465
Слънчоглед**	988	973,25	1085	1100	1130

*Прогнозни цени

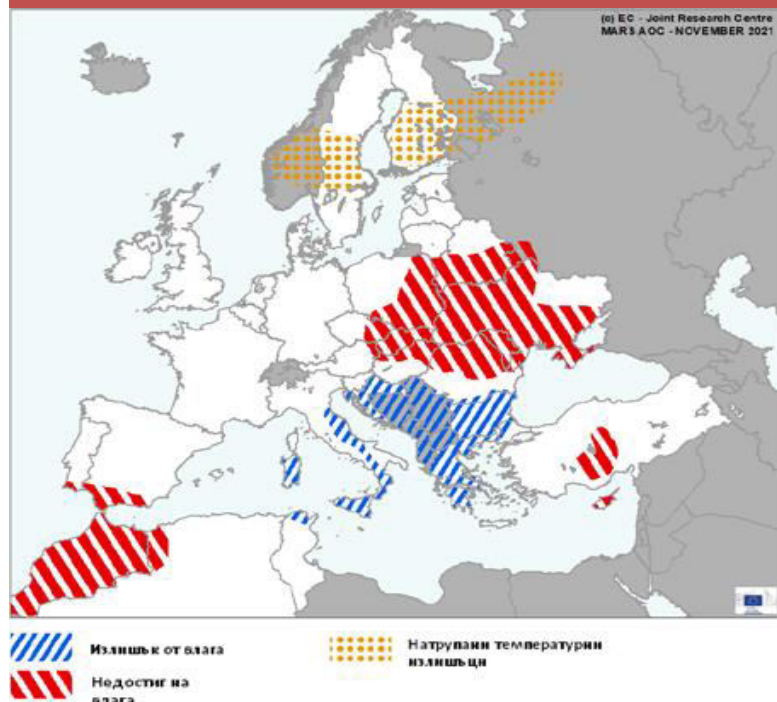
**Източник на информация за цената на слънчогледа – МЗХ и НСИ - Липсва информация
Източник: ЕК

Международна търговия (FOB цени)

	09.2021	10.2021	% изменение годишна база
Пшеница, евро/тон (Мексикански залив)	229,45	253,42	+47%
Ечемик, евро/тон (На място Миннеаполис)	-	-	-
Царевица, евро/тон (Мексикански залив)	196,33	206,55	+33%
Слънчогледово олио, евро/тон (Мексикански залив)	1180	1230	+39%

Източник: <http://www.indexmundi.com/commodities/>

Райони с опасни климатични условия 1 октомври, 2021 г. – 10 ноември, 2021 г. на JRC-Mars към ЕК

Източник: EC Joint Research Centre, MARS Bulletin, November, 2021

Зеленчукопроизводство

Развитие на производството на домати, пипер и краставици в България

- Последващите оценки на САРА за производството на домати през тази година е за допълнително намаление от около 8 хил.т. от предходните предвиждания при количествата. Производството се очаква да е около 112 хил.т. като на 49 хил.т. възлиза оранжерийното производство и 63 хил.т. е полското.
- САРА понижава прогнозата си за производството на пипер в следствие на неблагоприятните природни условия свързани с градушки и горещи и сухи летни месеци. Годишното производство, което над 92% е на открити площи се оценява на 50 хил.т (53 хил.т. при предходната прогноза). Това равнище е подобно на реколтата от 2020 г., когато производството е 51 хил.т., едно от най-ниските нива за последните 10 години.
- В последващите предвиждания за производството на краставици през 2021 година САРА запазва очакванията си за обеми от 43 хил.т за оранжерийно производство и 9 хил.т. за продукцията отглеждана на открито. Общото производство на краставици се изчислява да е на нива от 52 хил.т. Прибраното количество краставици през 2020 г. бележи спад и стига 53,6 хил.т, което произтича от съкращението в полското производство, редуцирано до 11,7 хил.т.
- Вносът на домати за последните 5 години в сравнение с предходните 5 се е удвоил. През 2020 г. у нас са внесени около 103 хил.т. Вносът на краставици през 2020 г. достига 26 хил.т, като за последните 5 години темпът на ръст в сравнение с периода 2011-2015 г. е около 80%. Оценките на САРА за настоящата година е за внос от около 28-30 хил.т.
- Средногодишните изкупни цени за 2021 г. за домати, краставици и пипер се оценяват да бъдат средно със 7% по-високи от миналогодишните. При доматите, те ще са нагоре с около 3%, при краставиците – 8% по-високи и най-голям ръст се очаква при пипера – 16%..

Актуални новини за зеленчукопроизводството

- В условията на КОВИД-19 кризата и на икономическите рискове от растящите разходи за производство, анализаторите в Европа посочват, че ключово се оказва ранното договаряне на количества и цени. Запазване на конкурентоспособността на оранжерийното производство зависи от въвеждането на повече автоматизация, която да замени труда, както и от избора на култури с по-висока производителност.
- Заради растящите цени на газта и енергията, оранжерийното производство през тази зима ще бъде свито, като много производители няма да работят. Определено доставките ще бъдат по-слаби, като отражението върху цените ще зависи от потребителското търсене.
- Влияние върху пазара тази година ще продължи да има вируса по домати *ToBRFV*, но в много по-малка степен, като фитосанитарният контрол ще определя още повече бъдещата устойчивост.

Изкупни цени, лв./тон

	08.2021	09.2021	10.2021*	11.2021*	12.2021*
Домати	0,96	0,72	0,85	0,80	0,95
Краставици	1,05	0,92	0,95	1,10	1,50
Пипер	0,89	0,73	0,85	0,75	0,90

Източник: НСИ

* - прогнозни данни без включен ДДС

Цени на едро, лв./кг.

	08.2021	09.2021	10.2021	11.2021*
Домати - оранжерийни	1,76	1,90	2,31	2,12
Домати - внос	1,90	1,93	1,91	1,94
Краставици - оранжерийни	2,37	1,97	1,98	2,22
Краставици - внос	2,21	1,81		

ДКСБТ- Седмичен бюлетин на цените с включен ДДС

* - прогнозни данни

Цени на дребно лв./кг.

	08.2021*	09.2021*	10.2021*	11.2021*
Домати	2,20	2,30	2,65	2,65
Краставици	2,40	2,10	2,45	2,90
Чушки (зелени)	1,90	1,80	1,80	2,40

Източник: САПИ (седмичен информационен бюлетин)

* - прогнозни данни

Пазарна и маркетинг информация

- Цените на едро на домати в ЕС през м.октомври и ноември са с около 15% над средните за последните 5 години и достигнаха нови рекорди от 1,54 и 1,60 евро/кг. Неблагоприятните условия ще се отразят на цените в следващите месеци, които се очаква да чертаят нови максимуми. Същевременно цените на едро в Турция заради обезценката на местната валута се понижават до 0,33 US\$/кг.
- Цените на сладкия пипер в последните седмици се задържат след покачването от началото на м.август. Червеният пипер в Испания през м.ноември по данни на [Agro Pizarra](#) се предлага на едро между 0,75-0,80 евро/кг, което е почти без промяна на месечна база. Цените на едро в Турция се повишават през м.ноември с 29% в сравнение с м.септември и с 11% към м.октомври, достигайки до 0,49 US\$/кг.
- Цените на едро на краставици в Турция през м.ноември спират да се покачват, като от нива около 0,31 US\$/кг преди месец остават на 0,30 US\$/кг. На европейския пазар конюнктурата показва повишение на цените, което за месец е около 13%, като в Полша цените на едро са 1,49 евро/кг. Цените ще продължат да се покачват, но потребителската еластичност е относително висока и темпът на нарастване ще зависи повече от изменение на доходите.

Мляко и млечни продукти

Развитие на производството и търговията в България

- Предвижданията на САРА за развитие на млечното стадо са за намаление на поголовието до 190 хил. глави в следващите години до 2025 година. Повишените изисквания към животновъдството в следствие на Зеления пакт в ЕС и стратегия „От фермата до трапезата“ също ще оказват негативно влияние.
- Очакваме спадът в производството на краве и овче мляко да продължи и поради ниската възвращаемост и силната ценова конкуренция.
- Предвижданията на САРА за развитие на изкупните цени са за увеличение обусловено от покачването на входящите ресурси и енергията.
- Очакваме цената на маслото на българския пазар да се покачва в следващите месеци поради значителния ръст на борсите в ЕС.

Развитие на млечната верига в света

- За периода м.януари-септември изкупено мляко в ЕС остава на същото ниво, както през 2020 г. Намаление на производството се очаква да настъпи в следващите месеци, както заради намаление на млечните животни, така и заради скъпите фуражи, което се наблюдава през цените на свободния пазар на мляко.
- Цената на суровото мляко на Спот пазара Лоди в Италия в края на м.ноември нараства до 0,48 евро/л., докато претеглените цени за ЕС-27 на договорния пазар е 0,37 евро/кг.
- Стабилните цени на сирената и покачването на цените на останалите млечни продукти в ЕС, дължащо се до голяма степен на повсеместното покачване на разходите, заедно с високото търсене водят до 43% увеличение при цените на маслото и 7% на кашкавала на годишна база.
- Очаква се тенденцията при производството на сухо мляко и масло да се обърне, в момента цената на сухото мляко е най-конкурентна в сравнение със САЩ и Океания, а търсенето на ценово чувствителни пазари в Африка и Азия е значимо, което ще води до продължаване покачването цената на тази суровина, но ще действа задържащо върху цената на маслото.
- Износът на млечни продукти от САЩ за м.януари-септември нараства значително – млечните мазнини (+129%), сухото обезмаслено мляко (+8%), сирената (+12%), пълномасленото мляко (+9%).

Актуална информация

- Определени са ставките по Схемата за преходна национална помощ за овце-майки и кози-майки, обвързана с производството за 2021 г. Размерът на плащането за едно допустимо за подпомагане животно е 41,07 лева на глава. Подпомагането ще бъде изплатено на два транша. По първия транш животновъдите ще получат по 25,37 лева за едно допустимо за подпомагане животно. Общият бюджет по схемата за първи транш е 15 млн. лева.

Цени на сурово мляко, лв/100 кг

	08.2020	09.2021*	10.2020	11.2021*	12.2021*
България	64.54	64.54	66.50	67.00	69.00
ЕС (13)	69.43	66.81	70.77	72.89	

Източник:ЕК, Млечна обсерватория.. * Цените са прогнози (САРА)

Цена на сухо мляко (обезмаслено), лв/100 кг

	09.2021	10.2021	11.2021	Δ%m-1	Δ%y-1
България					
ЕС (28)	520.3	565.2	602.4	+5.1	+42.6

Източник:ЕК (цените са към последна седмица на месеца)

Цена на масло, лв/100 кг

	09.2021	10.2021	11.2021	Δ%m-1	Δ%y-1
България	1528.0	1608.0	1656.0	+3.0	+4.5
ЕС (28)	803.8	929.02	972.0	+1.4	+43.2

Източник:ЕК (цените са към последна седмица на месеца)

Цена на кашкавал Витоша/сирене Чедър, лв/100 кг

	09.2021	10.2021	11.2021	Δ%m-1	Δ%y-1
България	1142.0	1183.0	1210.0	+2.3	+9.8
ЕС (28)	637.6	641.5	647.4	+0.6	+7.1

Δ%m-1 - изменение на цената в сравнение с предходния месец

Δ%y-1 - изменение на цената в сравнение с предходната година

Насоки на политиката и тенденции в търговията

- Представители на Европейският млечен борд (EMB) призоваха за ключови реформи на европейската аграрна система и климатични стратегии. Производството на мляко вече намалява в основни страни производители в ЕС, тъй като дисбалансите при разходите за производство отблъсква стопаните от сектора. Съчетава се с натиск върху доходите поради Зелената сделка и Стратегията „От фермата до трапезата“. Представителите на европейските производители настояват за промяна в стратегията, за да се гарантира бъдещето на фермерите чрез инструменти за временно ограничаване на продукцията във време на криза и значително финансиране на мерките за устойчивост. Това означава, че всички разходи на производителите трябва да бъдат покрити, включително тези за устойчивост.
- На конференцията на ООН по въпросите на изменението на климата (COP26), която се проведе в Глазгоу през м.ноември, е обсъден въпросът за емисиите от метан от земеделието и приемане на глобален ангажимент за намаление на емисиите от метан. Той се изразява в намаление на емисиите от метан от преживни животни с 30% до 2030 г.

Месо

Производство и търговия на месо в България

- Предварителните данни на МЗХГ показват, че производството на говеждо и телешко месо в кланиците до края на м.септември възлиза на 4,56 хил. тона, което е със 7% над равнището от същия период на предходната година. Растящите разходи за издръжка на дейността стимулират клането на животни. По оценки на САРА до края на годината произведеното количество в промишлени условия може да достигне 6,7 хил. тона (+7,2 % на годишна база).
- През последните два месеца цените на говеждото и телешко месо се движат с около 10% до 13% над миналогодишните равнища, повлияни в известна степен от възходящата динамика на европейските цени. Тази тенденция се очаква да се запази до края на 2021 г., като пречка пред увеличение на изкупните цени в следващите месеци ще бъде по-голямото предлагане на животни към кланиците.
- Цените на свинското месо се понижиха до 3,46 лв./кг кланично тегло през м.октомври (-1 % спрямо предходния месец) под въздействието на ситуацията на европейския пазар, където ценовите равнища продължават да се задържат, както под нивата от 2020 г., така и под средните за последните пет години. През идните два месеца не се предвижда нов ценови спад, тъй като натиска на повишените разходи за фуражи и горива върху маржините на производителите е изключително силен.
- Произведеното месо от бройлери в промишлени условия през периода м.януари–септември 2021 г. е в размер на 67,4 хил.т., като увеличението спрямо същите месеци на предходната година е с 2 хил.т. При производството на месо от патици се наблюдава намаление (-8 % на годишна база).
- Отчетените през последните три месеца цени на пилешкото месо са по-високи от миналогодишните, като през м.октомври превишението е с 5%. Прогнозира се ценовите нива да останат стабилни до края на годината, което ще е за сметка на ефективността на производителите, разчитащи на предимствата на икономистите от мащаба.

Важни събития през м.ноември, 2021 г.

- Данните на Еврокомис, представени на Икономическия съвет на обсерваторията по месото показват, че в условията на пандемия, потребителското поведение не е еднозначно. Независимо от високите разходи, в някои случаи консумацията на месо се повишава, а в други намалява. Тенденциите показват предпочитания към по-здравословно, устойчиво и местно производство и все по-голямо търсене на сертифицирани биологични продукти.
- Съгласно доклад на The Business Research Company (<https://euomeatnews.com/>), световните продажби на биологично произведено пилешко месо и яйца ще нараснат от 7,26 млрд. долара през 2020 г. до 7,67 млрд. долара през 2021 г. С най-голям пазарен дял са държавите от Западна Европа (44,5%), следвани от Северна Америка.

Цени, лв./тон кланично тегло

	08.2020	09.2020	10.2020	11.2021*	12.2021*
Говеждо и телешко месо	4185	4694	4557	4450	4400
Свинско месо	3560	3501	3462	3450	3450
Пилешко месо	3129	3032	2992	2950	2950
Агнешко месо	13476	13906	14121	-	-

*Прогнозни цени

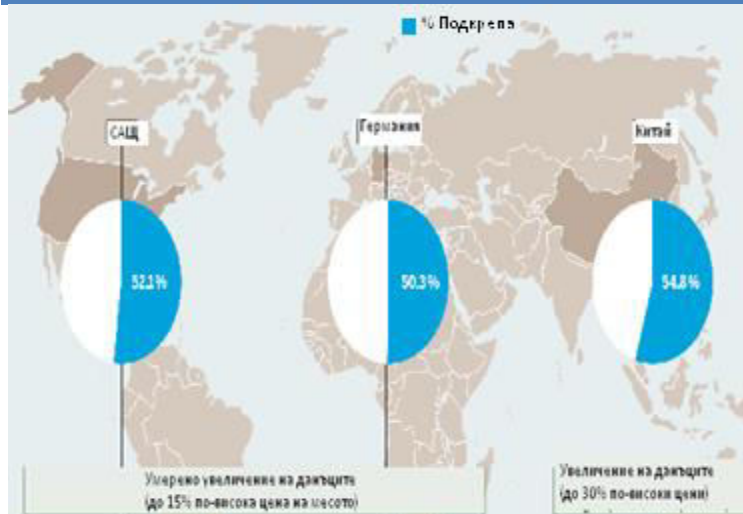
- Липсва информация

Източник: ЕК

Пазарна информация. Световно производство и търговия

- Обобщеният индекс на световните цени на месото, отчетан от ФАО, понижи стойността си с 0,7% през м. октомври спрямо предходния месец, но остава с 22,1% над равнището си от същия период на миналата година. Спадът се дължи на продължаващото намаление на цените на свинското месо, поради ограниченото търсене от Китай и изколване на животните, за предпазване от влошената възвращаемост.
- Експертите на Рабобанк прогнозира намаление на поголовието при свинете в Европа в следващите месеци, поради драстичния ценови спад и понижените маржове. Производителите в Германия и Нидерландия ликвидират част от стадата си, което ще ограничи количеството на предлагането на европейския пазар през идните месеци и може да успокои ръста на цените.
- Световното производство на животински протеини ще забави растежа си пред 2022 г., според доклад на Рабобанк. Това ще се случва под натиска на повишените цени на входящите ресурси, които вероятно ще продължат да растат, едновременно с ограниченията на прехода към по-устойчиви производствени методи, предизвикателствата на биосигурността и COVID-19.

Анкетно проучване за подкрепата за намаление консумацията на месо в САЩ, Германия и Китай

Източник: <https://eu.boell.org/en/2021/09/07/active-state-political-economy-transforming-meat-system?dimension1=ecology>